

ימי עיון בתנ"ך תשע"ט

שיעור מס' 122; הרב אמנון בזק (amnonbazak@gmail.com)

יהושע והגבעונים: מי צדק?

א. הבקשה:

(ו) וילכו אל יהושע אל המחנה הגלגל ויאמרו	
אליו	ואל איש ישראל
מארץ רחוקה באנו ועתה כרתו לנו ברית: (ז) ויאמרו ויאמר איש ישראל אל החוי אולי בקרבי אתה יושב ואיך אכרת לך ברית:	
(ח) ויאמרו	
אל יהושע עבדיך אנחנו ויאמר אליהם יהושע מי אתם ומאין תבאו: (ט) ויאמרו אליו מארץ רחוקה מאד באו עבדיך לשם ה' אלהיך כי שמענו שמעו ואת כל אשר עשה במצרים: (י) ואת כל אשר עשה לשני מלכי האמרי אשר בעבר הירדן לסיחון מלך חשבון ולעוג מלך הבשן אשר בעשתרות: (יא) ויאמרו אלינו זקינינו וכל ישבי ארצנו לאמר קחו בידכם צידה לדרך ולכו לקראתם ואמרתם אליהם עבדיכם אנחנו ועתה כרתו לנו ברית:	(יב) זה לחמנו חם הצטידנו אתו מבתינו ביום צאתנו ללכת אליכם ועתה הנה גבש והיה נקדים: (יג) ואלה נאדות היין אשר מלאנו חדשים והנה התבקעו ואלה שלמותינו ונעלינו בלו מרב הדרך מאד:

ב. ההסכם

(יד) ויקחו האנשים מצידם ואת פי ה' לא שאלו:	(טו) ויעש להם יהושע שלום ויכרת להם ברית לחיותם
וישבועו להם נשיאי העדה:	

ג. גילוי התרמית

(יז) ויסעו בני ישראל ויבאו אל עריהם ביום השלישי ועריהם גבעון והכפירה ובארות וקרית יערים:	(יח) ויהי מקצה שלשת ימים אחרי אשר כרתו להם ברית וישמעו כי קרבים הם אליו ובקרבו הם ישבים:
--	--

ד. התגובה

(יח) ולא הכום בני ישראל כי נשבועו להם נשיאי העדה בה' אלהי ישראל וילנו כל העדה על הנשיאים: (יט) ויאמרו כל הנשיאים אל כל העדה אנחנו נשבוענו להם בה' אלהי ישראל ועתה לא נוכל לנגע בהם: (כ) זאת נעשה להם והחיה אותם ולא יהיה עלינו קצף על השבועה אשר נשבוענו להם: (כא) ויאמרו אליהם הנשיאים יחיו ויהיו חטבי עצים ושאבי מים לכל העדה כאשר דברו להם הנשיאים:	(כב) ויקרא להם יהושע וידבר אליהם לאמר למה רמיתם אתנו לאמר רחוקים אנחנו מכם מאד ואתם בקרבנו ישבים: (כג) ועתה אורורים אתם ולא יכרת מכם עבד וחטבי עצים ושאבי מים לבית אלהי: (כד) ויענו את יהושע ויאמרו כי הגד הגד לעבדיך את אשר צוה ה' אלהיך את משה עבדו לתת לכם את כל הארץ ולהשמיד את כל ישבי הארץ מפניכם ונירא מאד לנפשתינו מפניכם ונעשה את הדבר הזה: (כה) ועתה הננו בידך כטוב וכישר בעיניך לעשות לנו עשה: (כו) ויעש להם כן ויצל אותם מיד בני ישראל ולא הרגום: (כז) ויתנם יהושע ביום ההוא חטבי עצים ושאבי מים לעדה ולמזבח ה' עד היום הזה אל המקום אשר יבחר:
--	--

ימי עיון בתנ"ך תשע"ט

1. דברים פרק כ, י-יח:

(י) כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום: (יא) והיה אם שלום תענוך ופתחה לך והיה כל העם הנמצא בה יהיו לך למס ועבדוך: (יב) ואם לא תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה וצרת עליה: (יג) ונתנה ה' אלהיך בידך והפית את כל זכורה לפי חרב: (יד) רק הנשים והטף והבהמה וכל אשר יהיה בעיר כל שללה תבז לך ואכלת את שלל איביך אשר נתן ה' אלהיך לך: (טו) כן תעשה לכל הערים הרחוקות ממך מאד אשר לא מערי הגוים האלה הנה:

(טז) רק מערי העמים האלה אשר ה' אלהיך נתן לך נחלה לא תחיה כל נשמה: (יז) כי החרם תחרימם החתי והאמרי הפנעני והפרזי החוי והיבوسی כאשר צוה ה' אלהיך: (יח) למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות ככל תועבתם אשר עשו לאלהיהם וחסטתם לה' אלהיכם:

2.

דברים כ'	יהושע ט'
(טו) כן תעשה לכל הערים הרחוקות ממך מאד	(ט) ויאמרו אליו מארץ רחוקה מאד באו עבדיך
(יב) ואם לא תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה וצרת עליה:	(י"א, י"ט) לא היתה עיר אשר השלימה אל בני ישראל בלתי החוי ישבי גבעון את הכל לקחו במלחמה:
(יא) והיה אם שלום תענוך ופתחה לך והיה כל העם הנמצא בה יהיו לך למס ועבדוך:	(טו) ויעש להם יהושע שלום... (כג) ועתה ארוצים אתם ולא יכרת מכם עבד וחסבי עצים ושאבי מים לבית אלהי:

3. רש"י דברים פרשת שופטים פרק כ:

(י) כי תקרב אל עיר - במלחמת הרשות הכתוב מדבר, כמו שמפורש בענין (פסוק טו) כן תעשה לכל הערים הרחוקות וגו':

4. רמב"ן דברים פרק כ:

(י) והכונה לרבותינו בכתוב הזה, אינה אלא לומר שהפרשה בסופה תחלק בין שתי המלחמות, אבל קריאת השלום אפילו במלחמת מצוה היא, שחיבים לקרא לשלום אפילו לשבעה עממים, שהרי משה קרא לשלום לסיחון מלך האמורי, ולא היה עובר על עשה ועל לא תעשה שבפרשה, 'כי החרם תחרימם' (פסוק יז) ולא תחיה כל נשמה' (פסוק טז). אבל הפרש שביניהם כאשר לא תשלים ועשתה מלחמה, שצוה הכתוב ברחוקות להכות את כל זכורה ולהחיות להם הנשים והטף בזכרים, ובערי העמים האלה צוה להחרימם גם הנשים והטף...

5.

ה', א	(א) והיה כשמע כל מלכי האמרי אשר בעבר הירדן ימה וכל מלכי הפנעני אשר על הים את אשר הוביש ה' את מי הירדן מפני בני ישראל עד עברנו עברם וימס לבבם ולא היה בם עוד רוח מפני בני ישראל:
ט', א	(א) והיה כשמע כל המלכים אשר בעבר הירדן בהר ובשפלה ובכל חוף הים הגדול אל מול הלבנון החתי והאמרי הפנעני הפרזי החוי והיבوسی: (ב) ויתקבצו יחדו להלחם עם יהושע ועם ישראל פה אחד:
ט', ג, כד	(ג) וישבי גבעון שמעו את אשר עשה יהושע ליריחו ולעי... כי הגד הגד לעבדיך את אשר צוה ה' אלהיך את משה עבדו לתת לכם את כל הארץ ולהשמיד את כל ישבי הארץ מפניכם ונירא מאד לנפשתינו מפניכם ונעשה את הדבר הזה: